

--- nos converteix en roques, / on ve Proteu a pasturar ses *foques*», *Atl.* I, 2c; VII, 11.15. El vell mot català era *BELLMARI* (que alguns pronuncien *vellmari*), veg. aquest article i *DECH* (FOCA).

Focal, focardal, focarret, focatèria, fòcil, focot, focterrelleig (?), *focus*, *V. foc*

FODELI, 'manifasser, el qui es fica on no el demanen', val. antiq., de l'àr. *fuduli* id., derivat de l'àrab *fádal* 'sobrar, ser-hi de massa'. □ 1.ª doc.: c. 1800, Sanelo.

Que defineix «*fodeli*: hombre que se mete donde no es parte»; Escrig 1851: «*fodeli*, -na, adj., entremitido o amigo de mezclarse en negocios ajenos, de meterse donde no le llaman ni incumbe; úsase tb. como sust.», del qual el copian diversos diccs. sense valor, i no és segur que ell mateix no el vagi treure d'algun extret de Sanelo, o del dicc. de Carles Ros; aquest no el dóna en la seva ed. de 1768, però no sé si figura en l'ed. 1739; no havent-hi d'altres testimonis valencians no podem estar segurs que no sigui tret d'una llista d'arabismes castellans. Altrament, veg. *DCEC* (FODOLI) i *DECH*.

Foeta, *V. foia* (BÒFIA) *Fofar*, *V. fofo*

FOFO adj., mot de creació expressiva, d'una arrel paral·lela a la de *BUFAR*, *bofar*, *bufat*. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.: «flonjo, esponjós, *turgidus*».

L'AlcM tracta aquest mot de «castellanisme», cosa almenys excessiva: dubto que tingui gaire més fonament que el fet de terminar en -o; raó sense cap valor: també hi termina el sinònim *flonjo*, que certament no és castellanisme, ni pot venir del castellà; Fabra, generalment més sever en aquest aspecte, el registra sense reserves ja en el *DOrt.* i *DFa.*; el sentiment comú en el Princ. és que és un mot genuí, i en tot cas l'han usat bons i purs prosadors, tant del català central com de Mallorca (l'he sentit a Bna. i en molts punts del cat. central, sempre pron. *fofu*, amb o tançada); en valencià el registra ja Sanelo (no Ros 1768): «*fofo*: hueco, cosa no maciza» (f° 78v1, 81v1); sens dubte el tenim registrat en castellà des de molt abans que en cat.: almenys des de la fi del S. xv (i fins potser un cop en el xiv); però això, tractant-se d'un mot familiar i expressiu, és un argument sense força.

«La Rossa, enllepolida per sa dolçor --- per la seductora influència del estudiant, que se la mirava fit a fit --- ni tenia l'esma de moure's; de tant en quant, les ullades de sa mare, adonant-se de l'amorós col·loqui, llampeguejaven per son esperit, emboyrat per l'estudiant ab lo *fof* incens de sa verbola; llavors tentava d'anar-se'n; mes l'enferfec d'aquella música la retenia ---». Pons i Mass. (*L'Auca de la Pepa*, 1893, p. 61); del que no estic gens cert és que aqueixa forma sense -o hagi tingut mai existència real: ja se sap que suprimir-la ha estat l'obsessió dels maníacs i manifassers «correctors de català» de les impremtes.

Els diccs. mall., és veritat, no el registren (*DAmen.*,

*D*Ag.), però ens en dóna garantia més segura un escriptor tan genuí i pur com JnRosselló de Son Fortesa: «La senyora de Tornamira venia --- y prest vàrem creuar-nos: estava més grassa, més *fofa*, més plena, tenia les formes més arredonides, el caminar més pesat, amb un poc de balanceig i cert cansament, les galtes enrogides --- el cercel fosc dels ulls ullerosos ---» (*Manyoc de Fruita Mall.*, p. 187).

Mot comú amb el cast. *fofo* i el port. *fôfo*. Ja la conservació no aspirada de les ff en castellà és indicatiu de creació expressiva. Altrament remeto al *DCEC-DECH*, s. v., per als detalls i arguments referents a l'etimologia, que és la ja indicada per Schuchardt (*ZRPb.* XIII, 1890, 527), fundant-se en arag. i murc. *bofo* id., derivat del cast. *bofar*, *bufar*, cf. al. *aufgeblasen* 'estufat, inflat, entonat, ple d'urc' i els seus sinònims oc. mod. *boufaire*, *boufarol*, *boufre*.

Fofo substantivat, amb -l ultracorrecta, sembla un olotí *fófol* que registrà el *D*Ag.: «dona que viu amb un home per a cuidar-lo»; ex.: «en X. ja té el seu *fófol*»; el publicador Montoliu vacilla entre l'accentuació *fófol* i *fòfol*, segurament amb tan poc fonament en l'una com en l'altra pel que fa a les cèdules originals, que sovint no són escrites de mà d'Ag., i ni aquest prestà sempre atenció a aquest detall.

DERIV.: De l'olotí *fófol* és derivat *afofolar* 'amoiar, amanyagar, afalagar': «sortien les dones pera contemplar-me ab cara de llàstima, tot *afofolant* les criatures, que ploraven, espantades, de la meua figura», «una pietat gran, qu'en cert modo m'*afofolava* y'm donava alguna resistència», MVayreda (*Puny.* XXIII, 354; XXII, 350); i *afofolar-se*, *afofolat*, 'embotcat o amanyagat flonjament': «el ritme de l'agònic gemegó's feya cada vegada més suau, més cadenciós --- com el d'un nen adolorit que's condorm *afofolat* al pit de la seva mare», id. (*Sang Nova*, VI, II, p. 475). «—I ara, l'avi!, ja hi som? Ja em cerqueu es cos? —Vaja, no siguis des morro fort: deixa'm posar es cap a sa teua falda. — --- Ne sabia un sarró, de rondalles; i en oferint contar-ne alguna, o revelar el secret d'alguna tanneria que fes set a les dones, l'avi Sàssola se sortia sempre amb la seva: *afofolava* el seu caparràs a la falda de la Rosó, creuava els braços damunt del ventrell, i baixet baixet --- vessava la xerramenta més saborosa i divertida ---», Ruyra (*Vetlles d'estiu*, en *Pinya de Rosa* I, 50.2f); també *fufular* que el *D*Ag. i AlcM atribueixen a Olot per a 'festejar una noia' i amb un sentit com 'afalagar algú que està barallat amb un altre per atiar-los («meter cizaña»).

Fofejar «sonar a hueca o vacia alguna cosa», Escrig 1851. *Afofar* «afllonjar»: *afofar-se en les paraules*, Carles Ros (*Rond. de R.*, 43), 'pronunciar-les a mitges'. *Afofolament* (MVayreda); *afofolador*, *afofolo* m. (suposo que és falsa la pron. -òlu, que posa AlcM; car deu ser -òlu). No és derivat de *fofo* un mot *afofar* «afufar, huir» que registra Sanelo (f° 23r; «*asufar*: afufar» deu ser errada de lectura de f com si fos s llarga, f° 148 bis), car deu ser manlleu del cast. dial. *afufar*, *afufarlas* [1517] id., reduplicació del cast. ant. *fuir* 'fugir' (veg. *DCEC* II, 973a51). Amb lleu variant